

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پاسخنامه مصادر و مشتقات سوره نبأ

ردیف	کلمه	سوره	شماره آیه	حروف اصلی	بناء	نوع مشتق	ث: صیغه	وزن	نوع مصدر	مصدر معلوم	مصدر مجهول	تغییرات صرفی	ترجمه
۱.	عظیم	نبأ	۲	ع ظ م	ثلاثی مجرد ^۱	صفت مشبّهه	۱	فَعِيل	-	-	-	-	بزرگ ^۲
۲.	مُخْتَلِفُونَ	نبأ	۳	خ ل ف	باب اِفتعال	اسم فاعل	۳	مُفْتَعِلُونَ	-	-	-	-	اختلاف کنندگان
۳.	مهّاد	نبأ	۶	م ه د	ثلاثی مجرد	اسم آلت سماعی ^۳	۱	فِعَال	-	-	-	-	گهواره، بستر
۴.	أوتاد	نبأ	۷	و ت د	ثلاثی مجرد	اسم آلت سماعی	۳	أَفْعَال (ج فَعَل)	-	-	-	-	میخها
۵.	ازواج	نبأ	۸	ز و ج	ثلاثی مجرد ^۴	صفت مشبّهه	۳	فَعَل	-	-	-	-	قرین

۱. المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر للرافعی ؛ ج ۲ ؛ ص ۴۱۷: «عَظْمٌ: الشَّيْءُ (عِظْمًا) وَزَانُ عِنَبٍ وَ (عِظَامَةٌ) أَيْضًا بِالْفَتْحِ فَهُوَ (عَظِيمٌ)»

۲. الفروق فی اللغة ؛ ص ۱۷۷: (الفرق) بین العظیم و الکبیر أن العظیم قد یكون من جهة الکثرة و من غیر جهة الکثرة و لذلك جاز أن یوصف اللّٰه تعالیٰ بأنه عظیم و ان لم یوصف بأنه کثیر، و قد یعظم الشّیء من جهة الجنس و من جهة التضاعف. و فرق بعضهم بین الجلیل و الکبیر بأن قال الجلیل فی أسماء اللّٰه تعالیٰ هو العظیم الشّان المستحق للحمد، و الکبیر فیما یشترک له من صفة الحمد، و الأجل بما لیس فوقه من هو أجل منه، و أما الأجل من ملوک الدنیا فهو الذی ینفرد فی الزمان بأعلى مراتب الجلاله، و الجلال اذا أطلق کان مخصوصا بعظم الشّان و یقال حکم جلیله للنفع بها و یوصف المال کثیر بأنه جلیل و لا یوصف الرمل کثیر بذلك لما کان من عظم النفع فی المال، و سمیت الجلة جلة لعظمها و المجلة الصحیفة سمیت بذلك لما فیها من عظم الحکم و العهود.

۳. تاج العروس ؛ ج ۵ ؛ ص ۲۶۴: و المهّادُ، کِتابُ الفِرَاشِ وَرِزْنًا وَ مَعْنَى، و قد یُخَصُّ به الطُّفْلُ، و قد یُطَلَقُ على الأَرْضِ، و یقال للفِرَاشِ: مهّادٌ، لِوَتَارَتِهِ، و قال اللّٰه تعالیٰ: لَهِمْ مِنْ جَهَنَّمَ مهّادٌ وَ مِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ ج ۳ أمهده و مهّد، بضم فسكون و بضمین، و قوله تعالیٰ: أَلَمْ نَجْعَلِ الأَرْضَ مهّاداً^۳ أی بساطاً مَمکنًا سَهلاً للسُّلُوكِ فی طُرُقِها.

۴. تاج العروس / ج ۳ / ۳۹۶: الزوج أى القرین.

ردیف	کلمه	سوره	شماره آیه	حروف اصلی	بناء	نوع مشتق	شماره پیغم	وزن	نوع مصدر	مصدر معلوم	مصدر مجهول	تغییرات صرفی	ترجمه
۶.	نَوْمٌ	نبأ	۹	ن و م	ثلاثی مجرد ^۱	-	-	فَعْلٌ	اصلی	✓	-	-	خوابیدن
۷.	مَعَاشٌ	نبأ	۱۱	ع ی ش	ثلاثی مجرد	اسم زمان ^۲	۱	مَفْعَلٌ	-	-	-	مَعِيشٌ ← مَعِيشٌ ← مَعَاشٌ	زمان عیش
۸.	شِدَادٌ	نبأ	۱۲	ش د د	ثلاثی مجرد	صفت مشبّهه ^۳	۳	فِعال (ج فَعِيل)	-	-	-	-	قوی‌ها
۹.	سِرَاجٌ	نبأ	۱۳	س ر ج	ثلاثی مجرد	اسم آلت سماعی	۱	فِعال	-	-	-	-	
۱۰.	وَهَّاجٌ	نبأ	۱۳	و ه ج	ثلاثی مجرد	صیغه مبالغه ^۴	۱	فَعَالٌ	-	-	-	-	پر نور

۱. **المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر للرافعی ؛ ج ۲ ؛ ص ۶۳۱:** نَامٌ: (نِيَامٌ) مِنْ بَابِ تَعَبٍ (نَوْمًا) و (مَنَامًا) فَهُوَ (نَائِمٌ) وَ الْجَمْعُ (نَوْمٌ) عَلَى الْأَصْلِ و (نِيَمٌ) عَلَى لَفْظِ الْوَأَحَدِ و (نِيَامٌ) أَيْضًا وَ يَتَعَدَّى بِالْهَمْزَةِ وَ التَّضْعِيفِ.
۲. **کتاب العین ؛ ج ۲ ؛ ص ۱۸۹:** و کل شیء يُعَاشُ به أو فيه فهو مَعَاشٌ، النهار مَعَاشٌ، و الأرض مَعَاشٌ لِلخَلْقِ يَلْتَمِسُونَ فِيهَا مَعَايِشَهُمْ؛ **معجم مقاییس اللغة ؛ ج ۴ ؛ ص ۱۹۴:** تقول عاشَ يَعِيشُ عَيْشًا و معاشًا. و كلُّ شَيْءٍ يُعَاشُ به أو فيه فهو مَعَاشٌ؛ **تاج العروس ؛ ج ۹ ؛ ص ۱۵۱:** و المَعَاشُ و المَعِيشُ و المَعِيشَةُ: ما يُعَاشُ بِهِ، أو فِيهِ، فَالنَّهَارُ مَعَاشٌ، و الْأَرْضُ مَعَاشٌ لِلخَلْقِ يَلْتَمِسُونَ فِيهَا مَعَايِشَهُمْ.
۳. **المحکم و المحيط الأعظم ؛ ج ۷ ؛ ص ۶۰۵:** و رجلٌ شَدِيدٌ: قَوِيٌّ. و الجمع: أَشِدَاءٌ، و شِدَادٌ، و شُدْدٌ؛ **الطراز الأول ؛ ج ۶ ؛ ص ۵:** شَدَّ شِدْدَةً، كَصَحَّ صِحَّةً: قَوِيَ، فَهُوَ شَدِيدٌ. الجمع: أَشِدَاءٌ، و شِدَادٌ.
۴. **الطراز الأول ؛ ج ۴ ؛ ص ۲۵۰:** سِرَاجٌ وَهَّاجٌ، أَيْ مُتَلَأَلِيٌّ وَقَادٌ؛ **قاموس قرآن ؛ ج ۷ ؛ ص ۲۵۵:** وَهَّاجٌ مبالغه است بمعنى مشتعل با نور بزرگ، مراد از آن در آیه آفتاب است یعنی: بالای شما هفت آسمان محکم بنا کردیم و چراغی بسیار حرارت ده و نور افشان قرار دادیم.

ردیف	کلمه	سوره	شماره آیه	حروف اصلی	بناء	نوع مشتق	نوع مشتق	وزن	نوع مصدر	مصدر معلوم	مصدر مجهول	تغييرات صرفی	ترجمه
۱۱.	مُعْصِرَات	نبأ	۱۴	ع ص ر	باب إفعال	اسم فاعل	۶	مُفْعَلَات	-	-	-	-	باران زنا ^۱
۱۲.	تَجَاج	نبأ	۱۴	ث ج ج	ثلاثی مجرد	صفت مشبّهه	۱	فَعَال	-	-	-	-	آب شدید و ریزان ^۲
۱۳.	أَلْفَاف	نبأ	۱۶	ل ف ف	ثلاثی مجرد	صفت مشبّهه	۳	أَفْعَال (ج فَعْل)	-	-	-	-	در هم پیچیده ^۳
۱۴.	مِيقَات	نبأ	۱۷	و ق ت	ثلاثی مجرد	اسم زمان ^۴	۱	مِفْعَال	-	-	-	مِوقَات ← مِيقَات (ق ۴) عمومی اعلال)	وعده گاه

۱. **المحکم و المحيط الأعظم ؛ ج ۱ ؛ ص ۴۲۹:** الْمُعْصِرِ: السَّحَابَةُ الَّتِي قَدْ أَنْ لَهَا أَنْ تَصُبَّ؛ **شمس العلوم ؛ ج ۷؛ ص ۴۵۸۲:** والمعصرات: السحاب تعصر بالمطر. وقيل: هي الكثيرات المطر. وقيل هي ذوات الأعاصير، قال الله تعالى: وَ أَنْزَلْنَا مِنْ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً تَجَاجًا؛ **الإفصاح ؛ ج ۲؛ ص ۹۴۴:** الْمُعْصِرَات: السحاب ذوات المطر: لأنها تُعْصِر المَاء. واحدها: مُعْصِر. و في التنزيل «و أَنْزَلْنَا مِنْ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً تَجَاجًا» أُعْصِر القوم: أمطروا.
۲. **المحيط في اللغة ؛ ج ۶؛ ص ۳۹۹:** التَّجُّ: شِدَّةُ أَنْصِيَابِ الْمَطَرِ وَ الدَّمِّ، مَطَرٌ تَجَاجٌ؛ **الصحاح ؛ ج ۱؛ ص ۳۰۲:** و مطرٌ تَجَاجٌ، إِذَا انصَبَّ جِدًّا؛ **معجم مقاييس اللغة ؛ ج ۱؛ ص ۳۶۷:** الثاء و الجيم أصل واحد، و هو صبُّ الشئ. يقال تَجَّ الماء إِذَا صَبَّهُ؛ و ماءٌ تَجَاجٌ أَي صَبَّابٌ. قال الله تعالى: وَ أَنْزَلْنَا مِنْ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً تَجَاجًا.
۳. **المحيط في اللغة ؛ ج ۱۰؛ ص ۳۰۷:** و حَدِيثَةٌ لَفَةٌ وَ لَفٌ- وَ الْجَمِيعُ أَلْفَافٌ:- لِلْمُتَنَفِّةِ الشَّجَرِ؛ **المحکم و المحيط الأعظم ؛ ج ۱۰؛ ص ۳۶۲:** و جَنَّةٌ لَفَةٌ وَ لِفَةٌ، مُتَنَفِّةٌ، وَ جَنَاتٌ أَلْفَافٌ، وَ فِي التَّنْزِيلِ: وَ جَنَاتٍ أَلْفَافًا [النبا: ۱۶] وَ قَدْ يَجُوزُ أَنْ تَكُونَ أَلْفَافٌ جَمْعُ لَفٍ فَيَكُونُ جَمْعَ الْجَمْعِ.
۴. **مفردات ألفاظ القرآن ؛ ص ۸۷۹:** الْمِيقَاتُ: الْوَقْتُ الْمَضْرُوبُ لِلشَّيْءِ، وَ الْوَعْدُ الَّذِي جَعَلَ لَهُ وَقْتُ. قَالَ عَزَّ وَ جَلَّ: إِنَّ يَوْمَ الْفُصْلِ مِيقَاتُهُمْ [الدخان / ۴۰]، إِنَّ يَوْمَ الْفُصْلِ كَانَ مِيقَاتًا [النبا/ ۱۷]، إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ [الواقعة / ۵۰]، وَ قَدْ يُقَالُ الْمِيقَاتُ لِلْمَكَانِ الَّذِي يَجْعَلُ وَقْتُاً لِلشَّيْءِ، كَمِيقَاتِ الْحَجِّ؛ **مجمع البحرين ؛ ج ۲؛ ص ۲۲۷:** قوله: إِنَّ يَوْمَ الْفُصْلِ كَانَ مِيقَاتًا [۱۷/ ۷۸] الْمِيقَاتُ هُوَ الْوَقْتُ الْمَحْدُودُ لِلْفِعْلِ، وَ اسْتَعِيرَ لِلْمَكَانِ، وَ مِنْهُ "مَوَاقِيتُ الْحَجِّ" لِمَوَاضِعِ الْإِحْرَامِ يَوْمَ الْفُصْلِ يَوْمَ الْقَضَاءِ الَّذِي يَفْصِلُ اللَّهُ فِيهِ الْحَكْمَ بَيْنَ الْخَلَائِقِ، كَانَ مِيقَاتًا لِمَا وَعَدَ مِنَ الْجَزَاءِ وَ الْحِسَابِ وَ الثَّوَابِ وَ الْعِقَابِ.

ردیف	کلمه	سوره	شماره آیه	حروف اصلی	بناء	نوع مشتق	ثبوت	وزن	نوع مصدر	مصدر معلوم	مصدر مجهول	تغییرات صرفی	ترجمه
۱۵.	مِرْصَاد	نبأ	۲۱	ر ص د	ثلاثی مجرد	اسم مکان ^۱	۱	مِفْعَال	-	-	-	-	کمین گاه
۱۶.	مَاب	نبأ	۲۲	أ و ب	ثلاثی مجرد	اسم مکان ^۲	۱	مَفْعَل	-	-	-	مَآوَبُ < مَآوَبُ < مَآبُ < مَاب (ق ۱ و ق ۸ عمومی اعلال)	محل بازگشت
۱۷.	لَابِثِينَ	نبأ	۲۳	ل ب ث	ثلاثی مجرد	اسم فاعل	۳	فَاعِلِينَ	-	-	-	-	درنگ کننده گان

۱. **مفردات ألفاظ القرآن؛ ص ۳۵۵:** المَرَصَدُ: موضع الرصد، قال تعالى: وَ أَعْدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرَصَدٍ [التوبة / ۵]، و المِرْصَادُ نحوه، لكن يقال للمكان الذي اختصَّ بالتَّرْصُدِ، قال تعالى: إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا [النبا / ۲۱]، تنبيهها أن عليها مجاز الناس، و على هذا قوله تعالى: وَ إِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا [مريم / ۷۱]؛ **الطراز الأول؛ ج ۵؛ ص ۳۷۰:** إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا كَانَتْ فِي حُكْمِ اللَّهِ وَ قَضَائِهِ مَوْضِعَ رَصَدٍ يَرْصُدُ فِيهِ خَزَنَةُ النَّارِ الْكَفَّارَ لِيَعَذَّبُوهُمْ فِيهَا، أَوْ مِرْصَادًا لِأَهْلِ الْجَنَّةِ تَرْصُدُهُمُ الْمَلَائِكَةُ الَّذِينَ يَسْتَقْبِلُونَهُمْ عِنْدَهَا لِحَوَازِهِمْ عَلَيْهَا، أَوْ الْمِرْصَادُ صِفَةٌ مَبَالِغَةٌ مِنَ الرَّصَدِ، وَ الْمَعْنَى: أَنَّهَا مُجَدَّةٌ فِي تَرْصُدِ أَعْدَاءِ اللَّهِ لَا يَفُوتُهَا أَحَدٌ مِنْهُمْ.

۲. **لسان العرب؛ ج ۱؛ ص ۲۱۷:** الأوبُ: الرجوعُ. أَبَ إِلَى الشَّيْءِ: رَجَعَ، يَوُوبُ أَوْبًا وَ إِيَابًا وَ أَوْبَةً؛ **قاموس قرآن؛ ج ۱؛ ص ۱۳۹:** أوب: بازگشت «إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ» غاشية: ۲۵
يعنى راستى بازگشت آنها بسوى ماست، مَابٍ مصدر ميمى بمعنى بازگشت و اسم زمان، (زمان بازگشت) و اسم مكان، (مكان بازگشت) آمده است مثل «إِلَيْهِ أَدْعُوا وَ إِلَيْهِ مَابٍ» رعد: ۳۶
که بقرينه «الى» بمعنى مصدر است و مثل «إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا، لِلطَّاعِينَ مَابًا» نباء: ۲۱-۲۲، که بقرينه «جهنم» بمعناى مكان بازگشت است.؛ **مفردات ألفاظ القرآن؛ ص ۹۷:**
الأوبُ: ضرب من الرجوع، و ذلك أن الأوبَ لا يقال إلا فى الحيوان الذى له إرادة، و الرجوع يقال فيه و فى غيره، يقال: أَبَ أَوْبًا وَ إِيَابًا وَ مَابًا. قال الله تعالى: إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ [الغاشية / ۲۵] و قال: فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا [النبا / ۳۹]، و المَابُ: المصدر منه و اسم الزمان و المكان. قال الله تعالى: وَ اللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ [آل عمران / ۱۴].

ردیف	كلمه	سوره	شماره آیه	حروف اصلی	بناء	نوع مشتق	نش پیغمه	وزن	نوع مصدر	مصدر معلوم	مصدر مجهول	تغییرات صرفی	ترجمه
۱۸.	حَمِيم	نبأ	۲۵	ح م م	ثلاثی مجرد	صفت مشبّهه	۱	فَعِيل	-	-	-	-	(آب) جوشان ^۱
۱۹.	غَسَاق	نبأ	۲۵	غ س ق	ثلاثی مجرد	مشبّهه ^۲ یا مبالغه ^۳	۱	فَعَال	-	-	-	-	مايع سرد و بدبو
۲۰.	وفاق	نبأ	۲۶	و ف ق	باب مفاعله	مصدر به معنای صفت مشبّهه ^۱	۱	فِعَال	اصلي	-	-	-	برابر و موافق

۱. **مفردات الفاظ القرآن؛ ص ۲۵۴:** الحَمِيمُ: الماء الشديد الحرارة، قال تعالى: وَ سَقُوا مَاءً حَمِيمًا [محمد/ ۱۵]، إِلَّا حَمِيمًا وَ غَسَاقًا [عم/ ۲۵]، و قال تعالى: وَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ [الأنعام/ ۷۰]، و قال عزّ و جل: يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُسِهِمُ الْحَمِيمُ [الحج/ ۱۹]، ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ [الصافات/ ۶۷]، هذا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَ غَسَاقٌ [ص/ ۵۷]؛ **مجمع البحرين؛ ج ۶؛ ص ۵۰:** (حمم) قوله تعالى وَ لَا يَسْتَلُّ حَمِيمٌ حَمِيمًا [۱۰/ ۷۰] أى قريب قريباً. و الحَمِيمُ: القريب فى النسب. و الحَمِيمُ: الماء الحار الشديد الحرارة يسقى منه أهل النار أو يصب على أبدانهم. و الحَمِيمَةُ: مثله.

۲. **لسان العرب؛ ج ۱۰؛ ص ۲۸۹:** و الغَسَاقُ: ما يَغْسِقُ و يسيل من جلود أهل النار و صديدهم من قيح و نحوه؛ **النهاية فى غريب الحديث و الأثر؛ ج ۳؛ ص ۳۶۶:** الغَسَاقُ بالتخفيف و التشديد: ما يسيل من صديد أهل النار و غسلتهم. و قيل: ما يسيل من دموعهم. و قيل: هو الزّمهرير؛ **شفاء الغليل؛ ص ۲۲۱:** (غَسَاقُ): قیل هو عربى، و قيل معرب.

۳. **التحريير و التنوير، ج ۲۳، ص: ۱۷۷:** قيل: غَسَاقٌ بالتشديد مبالغة فى غاسق بمعنى سائل، فهو على هذا وصف لموصوف محذوف و ليس اسماً لأن الأسماء التى على زنة فَعَال قليلة فى كلامهم. و الغساق: سائل يسيل فى جهنم، يقال: غسق الجرح، إذا سال منه ماء أصفّر. **التحقيق فى كلمات القرآن الكريم، ج ۷، ص: ۲۲۲:** و التحقيق أن الأصل الواحد فى المادّة: هو الظلمة النازلة المحيطة، سواء كانت فى مادّيّ أو معنويّ. فالمادّيّ كما فى: غسق الليل، أى نزل و أحاطت ظلمته. و غسقت العين: إذا انكدرت و انصبّت دمعته. و غسق الجرح: إذا أنتن و خرج منه القيح. و هكذا سائر الموارد. و أمّا الغاسق: فهو كلّ شىء نزل و أحاط، مادّيّاً كالظلمة فى الليل، أو معنويّاً كالكدورات و الظلمات الغاشية للقلب. فالظلمة المادّيّة المحيطة فيها استعداد حدوث أى شرّ و نائبة. و الظلمة المعنويّة فيها اقتضاء أى شرّ و ضلال و انحراف و كفر. و احاطة هذه الكدورة و الظلمة على القلب تتجسّم فى الآخرة بصورة الغَسَاق و هو مبالغة الغاسق، فليس للكافرين طعام إلا من ضريع و لا شراب إلا من غَسَاقٍ: إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا.... لا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَ لَا شَرَابًا إِلَّا حَمِيمًا وَ غَسَاقًا جَزَاءً وَفَاقًا- ۲۵/ ۷۸ أى موافقا لما فيهم. وَ إِنَّ لِلطَّاغِينَ لَشَرًّا مَّابٍ جَهَنَّمَ.... فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَ غَسَاقٌ- ۵۶/ ۳۸ فالغَسَاقُ هو المنكدر المظلم الذى ليس فيه صفاء و نور، و هو من جنس عالم الآخرة و ممّا يناسبها من أى جهة.

ردیف	کلمه	سوره	شماره آیه	حروف اصلی	بناء	نوع مشتق	نوع مشتق	وزن	نوع مصدر	مصدر معلوم	مصدر مجهول	تغییرات صرفی	ترجمه
۲۱.	كَوَاعِبُ	نبأ	۳۳	ک ع ب	ثلاثی مجرد	صفت مشبّهه	۶	فَوَاعِلُ (ج) فاعلة	-	-	-	-	دختران نورسیده ^۲
۲۲.	أُتْرَابُ	نبأ	۳۳	ت ر ب	ثلاثی مجرد	صفت مشبّهه ^۳	۶	افعال (ج فعل)	-	-	-	-	همسان ^۴

۱. **الجدول فی إعراب القرآن، ج ۳۰، ص: ۲۲۰**: وفاقاً؛ مصدر سماعی للرباعی وافق، وزنه فعال بكسر الفاء، و استعمل فی موضع الصفة مبالغة؛ **مفردات ألفاظ القرآن؛ ص ۸۷۷**: الوُفُقُ: المطابقة بين الشَّيئين. قال تعالى: جَزَاءٌ وِفَاقًا [النبأ/ ۲۶] يقال: وَاَفَقْتُ فلاناً، و وَاَفَقْتُ الأمر: صادفته؛ **شمس العلوم؛ ج- ۱۱؛ ص ۷۲۳۸**: [الموافقة]: وافقه على الأمر: إذا لم يخالفه. و وافقه: أى صادقه. و قوله تعالى: جَزَاءٌ وِفَاقًا أى موافقاً للعمل؛ **مجمع البحرين؛ ج ۵؛ ص ۲۴۷**: (وفق) قوله تعالى جَزَاءٌ وِفَاقًا [۲۶/۷۸] أى موافقا بسوء أعمالهم. و الوِفَاقُ بالكسر: الموافقة؛ **تاج العروس؛ ج ۱۳؛ ص ۴۸۶**: الوِفَاقُ: بالكسر: المُوَافَقَةُ، و قوله تعالى: جَزَاءٌ وِفَاقًا: جَزَاءٌ وِافَقَ أَعْمَالَهُمْ.
۲. **جمهرة اللغة؛ ج ۱؛ ص ۳۶۵**: و جارية كَعَاب و كَاعِب، إذا كَعَبَ ثديها، و التكعيب: أن يصير له حجم؛ و الجمع كواعب؛ **تهذيب اللغة؛ ج ۱؛ ص ۲۱۱**: الكاعب: الجارية التي كَعَبَ ثديها و كَعَبَ، بالتشديد و التخفيف، و الجميع الكواعب. و قال الله: وَ كَوَاعِبُ أُنثِيًّا [النبا: ۳۳].
۳. **المحکم و المحيط الأعظم؛ ج ۹؛ ص ۴۸۰**: و التَّرْبُ: اللدَّةُ و السنُّ، و قيل: تَرْبُ الرَّجُلِ: الَّذِي وُلِدَ معه، و أَكْثَرُ ما يَكُونُ ذَلِكَ فِي المُوَثِّثِ. يقال: هِيَ تَرْبُهَا، و الجَمْعُ أُنثَابُ.
۴. **مفردات الفاظ قرآن؛ ج ۱؛ ص ۳۴۳**: واژه- أُنثَاب- یعنی دو نوزادی که با هم بزرگ می شوند و تشبیهی از تساوی و همانندی آنها به استخوانها و دنده های سینه است که ردیف شده و یکنواختند و یا برای اینکه آن دو نوزاد با هم بر خاک افتاده اند و زائیده شده اند و همچنین گفته اند از اینجهت آنها را- أُنثَاب- یعنی هم بازی، گفته اند که در کودکی هم هر دو با هم با خاک بازی می کنند. **قاموس قرآن؛ ج ۱؛ ص ۲۶۹**: تَرْبُ (بر وزن حبر) بمعنی همسال است که در یک زمان بدنیا آمده باشند بر خلاف دو قلو که در بطن واحد از مادر واحد متولد میشوند و آنها را توأمان گویند در اقرب الموارد هست: «التَّرْبُ من ولد معك و اكثر ما يستعمل فی المُوَثِّثِ يقال: هذه تَرْبُ فلانة اذا كانت على سَنِّها»: تَرْبُ کسی است که با تو بدنیا آمده و بیشتر در مُوَثِّثِ بکار میرود گویند این دختر، تَرْبُ فلان دختر است در صورتیکه همسال باشند. و در ماده «تأم» آمده: توأم از تمام حیوان آنست که با دیگری در یکدفعه بدنیا آید دو فرد باشند یا بیشتر. «تَأَمَّتِ المرثة وضعت اثنين فی بطن». گویند: دو همسال را از آن تَرْبُ گفته اند که با هم خاکبازی میکنند که اصل تَرْبُ بمعنی خاک است. بنظر میاید: حوریان بهستی با همدیگر همسال و هم قد نیستند بلکه مراد تناسب آنها با شوهرانشان است یعنی حوریان از حیث زیبایی، قد، قامت، حسن منظر و ... با شوهران خود همسال و برابراند.

ردیف	کلمه	سوره	شماره آیه	حروف اصلی	بناء	نوع مشتق	نوع مبیغه	وزن	نوع مصدر	مصدر معلوم	مصدر مجهول	تغییرات صرفی	ترجمه
۲۳.	دهاق	نبأ	۳۴	دهق	ثلاثی مجرد	صفت مشبّهه ^۱		فِعال	-	-	-	-	پُر ^۲
۲۴.	جزاء	نبأ	۳۷	ج ز ی	ثلاثی مجرد	-	-	فَعَال	اصلی ^۳	✓	-	جَزای ← جزاء (ق ۱ اعلال خصوصی اسم)	پاداش دادن ^۴
۲۵.	عطاء	نبأ	۳۷	ع ط و ^۵	ثلاثی مزید	-	-	فَعَال	اسم مصدر ^۶	-	-	عطاو ← عطاء (ق ۱ اعلال خصوصی اسم)	بخشش
۲۶.	رَبّ	نبأ	۳۷	ر ب ب	ثلاثی مجرد	صفت مشبّهه	۱	فَعْل	-	-	-	رَبُّ ← رَبّ (ادغام ق ۱)	مالک ^۷

۱. **الجدول فی إعراب القرآن، ج ۳۰، ص: ۲۲۲:** دهاقا: صفة مشبّهة من دهق الكأس ملأها، باب فتح، - أو أفرغها- من الأضداد، و الكأس الدهاق الممتلئة، وزنه فعال بكسر

الفاء.

۲. كتاب العين؛ ج ۳؛ ص ۳۶۴: و كأس دِهَاقٍ: ملأى؛ **المحيط فى اللغة؛ ج ۳؛ ص ۳۴۰:** و كأس دِهَاقٍ، و أذهقتُ الكأس: شددتَ ملأها؛ **الصاح؛ ج ۴؛ ص ۱۴۷۸:** و كأس دِهَاقٍ، أى ممتلئة.

۳. **كتاب العين؛ ج ۶؛ ص ۱۶۴:** جَزَى يَجْزَى جَزَاءً، أى: كافأ بالإحسان و بالإساءة.

۴. البته اینجا بیشتر حالت اسم مصدری دارد و به معنای پاداش مناسب تر است.

۵. **المغرب، ج ۲، ص: ۶۸؛ القاموس المحيط، ج ۴، ص: ۴۰۹.**

۶. **جمهرة اللغة؛ ج ۲؛ ص ۱۰۷۸:** العطاء: اسم، و المصدر الإعطاء. و العطاء: مصدر عاطيته معاطاةً و عطاءً.

۷. **جمهرة اللغة؛ ج ۱؛ ص ۶۷:** رَبُّ كل شىء: مالکة؛ **الصاح؛ ج ۱؛ ص ۱۳۰:** رَبُّ كل شىء: مالکة. و الرَّبُّ: اسم من أسماء الله عزَّ و جلَّ، و لا يقال فى غيره إلا بالإضافة، و قد قالوه فى الجاهلية للملک؛ **معجم مقاييس اللغة؛ ج ۲؛ ص ۳۸۱:** الرَّبُّ: المُصلِح للشىء. يقال رَبَّ فلانٌ صَيَعْتَه، إذا قام على إصلاحها. و هذا سقاء مرْبُوبٌ بالرَّبِّ. و الرَّبُّ: المُصلِح للشىء. و الله جلَّ ثناؤه الرَّبُّ؛ لأنه مصلِحُ أحوالِ خَلْقِه.

ردیف	کلمه	سوره	شماره آیه	حروف اصلی	بناء	نوع مشتق	نوع مشتق	وزن	نوع مصدر	مصدر معلوم	مصدر مجهول	تغییرات صرفی	ترجمه
۲۷.	حساب	نبأ	۳۷	ح س ب	ثلاثی مجرد	مصدر به معنای صفت مشبّهه ^۱	۱	فِعال	-	-	-	-	کافی ^۲ ، حساب شده ^۳
۲۸.	رحمن	نبأ	۳۷	ر ح م	ثلاثی مجرد	مبالغه ^۴ یا مشبّهه ^۵	۱	فَعْلان	-	-	-	-	دارای رحمت، دارای رحمت وسیع ^۶

۱. **التحریر و التنویر، ج ۳۰، ص: ۴۲:** و حساباً: اسم مصدر حسب بفتح السين يحسب بضمها، إذا عدّ أشياء و جميع ما تصرف من مادة حسب متفرع عن معنى العدّ و تقدير المقدار، فوقع حساباً صفة جزاءً، أى هو جزاء كثير مقدّر على أعمالهم. و التنوین فيه للتکثیر، و الوصف باسم المصدر للمبالغة و هو بمعنى المفعول، أى محسوباً مقدراً بحسب أعمالهم، و هذا مقابل ما وقع فى جزاء الطاعين من قوله جزاءً وفاقاً [النبا: ۲۶]؛ **إعراب القرآن و بيانه، ج ۱۰، ص: ۳۵:** حساباً نعت لعتاء و المعنى كافياً فهو مصدر أقيم مقام الوصف أو باق على مصدريته مبالغةً.

۲. **ترجمه انصاريان، ص: ۵۸۳**

۳. **ترجمه رضايي، ص: ۵۸**

۴. **تهذيب اللغة؛ ج ۵؛ ص ۳۳:** و قال الزجاج: الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ* صفتان معناهما فيما ذكر أبو عبيدة ذو الرحمة، قال: و لا يجوز أن يقال رَحْمَنٌ إلا لله جلّ و عزّ. قال و فعْلانٌ من أئبيّة ما يُبالَغُ فى وصفه، قال: فالرَّحْمَنُ الذى وَسِعَتْ رحمته كلّ شىء، فلا يجوز أن يُقالَ رَحْمَنٌ لغير الله. و قال أبو عبيدة: هما مثلُ نَدْمَانٍ و نَدِيمٍ؛ **النهاية فى غريب الحديث و الأثر؛ ج ۲؛ ص ۲۱۰:** فى أسماء الله تعالى «الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ*» و هما اسمان مشتقان من الرَّحْمَةِ، مثل ندمان و نديم، و هما من أبنية المبالغة. و رَحْمَانٌ أبلغ من رَحِيمٍ. و الرَّحْمَنُ خاصٌّ لله لا يسمّى به غيره، و لا يوصف. و الرَّحِيمُ يوصف به غير الله تعالى، فيقال: رجل رَحِيمٍ، و لا يقال رَحْمَنٌ؛ **أنوار العرفان فى تفسير القرآن، ج ۱، ص: ۵۳:** رحمن صيغه مبالغه است و دلالت دارد بر كثر رحمت ولى رحيم صفت مشبهه است و دلالت ميکند بر ثبات و بقاء و رحمت هميشگى خداوند متعال.

۵. **مجمع البحرين؛ ج ۶؛ ص ۶۹:** و الرَّحْمَنُ هو ذو الرحمة و لا يوصف به غير الله بخلاف الرَّحِيمِ الذى هو عظيم الرحمة.

۶. **ترجمه الميزان، ج ۱، ص: ۳۰:** كلمه (رحمان) صيغه مبالغه است كه بر كثر و بسيارى رحمت دلالت مى كند، و كلمه (رحيم) بر وزن فاعيل صفت مشبهه است، كه ثبات و بقاء و دوام را ميرساند، پس خداى رحمان معنائش خداى كثير الرحمة، و معنای رحيم خداى دائم الرحمة است.

ترجمه	تغييرات صرفى	مصدر مجهول	مصدر معلوم	نوع مصدر	وزن	شئ مبيغه	نوع مشتق	بناء	حروف اصلى	شماره آيه	سوره	كلمه	ردیف
پوشاننده ^۲	-	-	-	-	فَاعِل		صفت مشبّهه (اسم فاعل ^۱ با اراده ثبوت)	ثلاثى مجرد	ك ف ر	۴۰	نبأ	كافر	۳۳.

۱. **الجدول فى إعراب القرآن، ج ۱، ص: ۲۳۲:** كافر اسم فاعل من كفر يكفر باب نصر وزنه فاعل.

۲. **تفسير روح البيان، ج ۹، ص: ۳۷:** قال الأزهرى العرب تقول للزراع كافر لانه يكفر اى يستر بذره بتراب الأرض و الكفر فى اللغة التغطية و لهذا يسمى الكافر كافرا لانه

يغطى الحق بالباطل.

پاسخنامه مصادر و مشتقات سوره نبأ

ردیف	فعل	ریشه	ثلاثی	رباعی	مجرد	مزید	ماضی	مضارع	امر	نهی	معلوم	مجهول	لازم	معنای	صیغه	باب	معنای باب	نوع فعل	شرح تغییرات	معنی	
۱.	یتسألون	سأل	✓			✓		✓			✓		✓		۳	تفاعل	مشارکت ^۱	مهموز العین	جایز است یتسألون ^۲	از یکدیگر سؤال می کنند	
۲.	(س)یعلمون	علم	✓		✓			✓			✓			✓	۳	فعل -	-	سالم	-	بزودی خواهند دانست	
۳.	(لم)نجعل	جعل	✓		✓			✓			✓			✓	۱۴	فعل -	-	سالم	-	قرار ندادیم	
۴.	خلقنا	خلق	✓		✓		✓				✓			✓	۱۴	فعل -	-	سالم	-	خلق کردیم	
۵.	جعلنا	جعل	✓		✓			✓			✓			✓	۱۴	فعل -	-	سالم	-	قرار دادیم	
۶.	بنینا	بنی	✓		✓		✓				✓			✓	۱۴	فعل -	-	ناقص واوی	بنی - بنی (ق ۸ عمومی اعلال)	ساختیم، بنا کردیم	
۷.	أنزلنا	نزل	✓			✓	✓				✓			✓	۱۴	افعال	تعديه ^۸	سالم	-	فرو فرستادیم	
۸.	نُخرج	خرج	✓				✓				✓			✓	۱۴	افعال	تعديه	سالم	-	خارج کردیم	
۹.	كان	کون	✓		✓		✓				✓		✓		۱	فعل -	-	اجوف واوی	کون - کان	بود	
۱۰.	يُنْفَخُ	ن ف خ	✓		✓			✓				✓		✓	۱	فعل -	-	سالم	-	دمیده می شود در ...	
۱۱.	تأتون	آت ی	✓					✓			✓			✓	۹	فعل -	-	مهموز الفاء، ناقص یایی	تأیون - تأیون - تأتون (ق ۲ و ۱۰ عمومی اعلال)	می آید	
۱۲.	فُتِحَتْ	ف ت ح	✓		✓			✓				✓		✓	۴	فعل -	-	سالم	-	-	گشوده شد

ردیف	فعل	ریشه	ثلاثی رباعی	مجرد	مزید	ماضی	مضارع	امر	نهی	معلوم	مجهول	لازم	معنای صیغه	باب	معنای باب	نوع فعل	شرح تغییرات	معنی	
۱۳.	كَانَتْ	ک و ن	✓	✓		✓					✓		۱	فَعَلَ -	-	اجوف واوی	كَوَّتَتْ ⇨ كَانَتْ (ق ۸ عمومی اعلال)	بود (آن یک مؤنث)	
۱۴.	سَيَّرَتْ	س ی ر	✓		✓	✓					✓		۴	تفعیل	تعدیه یا معنای ثلاثی مجرد ^{۱۲}	اجوف یایی	-	به حرکت در آمد	
۱۵.	لَا يَذُوقُونَ	ذ و ق	✓	✓			✓				✓		۳	فَعَلَ - ^{۱۳}	-	اجوف واوی	يَذُوقُ ⇨ يَذُوقُ (ق ۱ عمومی اعلال)	نمی‌چشند	
۱۶.	كَانُوا	ک و ن	✓	✓		✓					✓		۱	فَعَلَ -	-	اجوف واوی	كَوَّنُوا ⇨ كَانُوا (ق ۸ عمومی اعلال)	بودند (آن چند مذکر)	
۱۷.	لَا يَرْجُونَ	ر ج و ^{۱۴}	✓	✓			✓				✓		۳	فَعَلَ - ^{۱۵}	-	ناقص واوی	يَرْجُونَ ⇨ يَرْجُونَ ⇨ يَرْجُونَ (ق ۱۰ و ۲ عمومی اعلال)	آنها امید ندارند	
۱۸.	كَذَّبُوا	ک ذ ب	✓		✓	✓					✓		۳	تفعیل	؟	سالم	-	انکار کردند	
۱۹.	أَحْصَيْنَا	ح ص ی ^{۱۶}	✓		✓	✓					✓		۱۴	إِفعال	؟ ^{۱۷}		-	شمارش کردن ^{۱۸}	
۲۰.	ذُوقُوا	ذ و ق	✓	✓			✓				✓		۳	فَعَلَ - ^{۱۹}	-	اجوف واوی	تَذُوقُونَ ⇨ تَذُوقُونَ ⇨ ذُوقُوا (ق ۱ عمومی اعلال)	بچشید!	
۲۱.	نَزِيدُ																		
۲۲.	لَا يَسْمَعُونَ	س م ع																	
۲۳.	لَا يَمْلِكُونَ	م ل ک																	
۲۴.	يَقُومُ	ق و م																	

ردیف	فعل	ریشه	ثلاثی رباعی	مجرد	مزید	ماضی	مضارع	امر	نهی	معلوم	مجهول	لازم	منعذی	صیغه	باب	معنای باب	نوع فعل	شرح تغییرات	معنی
۲۵.	لا يتكلمون	ک ل م	✓		✓		✓				✓			۴	تفعل	؟	سالم	-	صحبت نمی کنند
۲۶.	أذن	أذن	✓	✓		✓					✓			۱	فعل -	-	مهموز الفاء	-	اجازه داد
۲۷.	قال	ق و ل	✓	✓		✓					✓			۱	فعل -	-	اجوف واوی	قَوْلٌ ﴿ قال (ق ۸ عمومی اعلال)	گفت
۲۸.	شاء		✓	✓		✓					✓			۱		-			خواست، اراده کرد
۲۹.	اتخذ	أخ ذ	✓		✓	✓					✓			۱	افتعال		مهموز الفاء	إِتَّخَذَ ﴿ إِيْتَّخَذَ ﴿ إِيْتَّخَذَ ﴿ إِيْتَّخَذَ (ق ۱ تخفیف، ق ۱ خصوصی افتعال، ق ۱ ادغام)	اختیار کرد
۳۰.	أنذرنا	ن ذ ر	✓		✓	✓					✓			۱۴	إفعال	ثلاثی مجرد ^{۲۰}	سالم	-	ابلاغ کردیم و ترساندیم
۳۱.	ينظر	ن ظ ر	✓		✓		✓				✓			۱	فعل -	-	سالم	-	می نگرد
۳۲.	قدمت	ق د م																	
۳۳.	يقول	ق و ل	✓	✓		✓					✓			۱	فعل -	-	اجوف واوی	يَقُولُ ﴿ يَقُولُ (ق ۱ عمومی اعلال)	می گوید
۳۴.	ليتني	ل ی ت	✓	✓	✓						✓								
۳۵.	كنت	ک و ن	✓		✓		✓				✓			۱	فعل -	-	اجوف واوی	كُنْتُ ﴿ كَانْتُ ﴿ كُنْتُ (ق ۸ عمومی اعلال و ۱ خصوصی اجوف)	بودم

۱. لسان العرب؛ ج ۱۱؛ ص ۳۱۸؛ تَسَاءَلُوا: سَأَلَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا

٢. لسان العرب ؛ ج ١١ ؛ ص ٣١٨: الرَّجُلَانِ يَتَسَاءَلَانِ وَيَتَسَايِلَانِ
٣. جَعَلَ الشَّيْءَ كَذَاً - جَعَلًا: صَيَّرَهُ إِيَّاهُ . الوسيط ص ١٢٥.
٤. المحكم والمحيط الأعظم ؛ ج ٤ ؛ ص ٥٣٥: وَخَلَقَ اللَّهُ الشَّيْءَ يَخْلُقُهُ خَلْقًا: أَحَدَثَهُ بَعْدَ أَنْ لَمْ يَكُنْ.
٥. جَعَلَ الشَّيْءَ كَذَاً - جَعَلًا: صَيَّرَهُ إِيَّاهُ . الوسيط ص ١٢٥.
٦. كتاب العين ؛ ج ٨ ؛ ص ٣٨٢: بَنَى الْبِنَاءَ الْبِنَاءُ يَبْنِي بِنَاءً وَبِنَاءً، وَبَنَى، مَقْصُورٌ. وَ الْبِنْيَةُ: الْكَعْبَةُ، يُقَالُ: لَا وَ رَبَّ هَذِهِ الْبِنْيَةِ.
٧. كتاب العين ؛ ج ٨ ؛ ص ٣٨٢: بَنَى الْبِنَاءَ الْبِنَاءُ يَبْنِي بِنَاءً وَبِنَاءً، وَبَنَى، مَقْصُورٌ. وَ الْبِنْيَةُ: الْكَعْبَةُ، يُقَالُ: لَا وَ رَبَّ هَذِهِ الْبِنْيَةِ.
٨. مفردات ألفاظ القرآن ؛ ص ٧٩٩: النَّزُولُ فِي الْأَصْلِ هُوَ انْحِطَاطٌ مِنْ عُلُوٍّ يُقَالُ: نَزَلَ عَنْ دَابَّتِهِ، وَ نَزَلَ فِي مَكَانٍ كَذَا: حَطَّ رَحْلَهُ فِيهِ، وَ أَنْزَلَهُ غَيْرُهُ. ٨.
٩. الصحاح ؛ ج ١ ؛ ص ٤٣٣ نَفَخَ فِيهِ، وَ نَفَخَهُ أَيْضًا لَعْنَةً. قَالَ الشَّاعِرُ: الْمَحْكَمُ وَ الْمَحِيطُ الْأَعْظَمُ ؛ ج ٥ ؛ ص ٢١٨ نَفَخَ بِفَمِهِ يَنْفُخُ نَفْخًا، إِذَا أُخْرِجَ مِنْهُ الرِّيحُ؛ يَكُونُ ذَلِكَ فِي الْاِسْتِرَاحَةِ وَ الْمُعَالَجَةِ وَ نَحْوِهِمَا
١٠. المحيط في اللغة ؛ ج ٩ ؛ ص ٤٨٧
- أَتَانِي أَتِيًا وَ إِتْيَانًا؛ وَ أَتِيَةٌ وَاحِدَةٌ؛ وَ إِتْيَانَةٌ ١٠: صَارَ إِلَيْهِ، وَ أَتَى فُلَانٌ: أَي وَرَدَ عَلَيْهِ مِنَ الْمَكْرُوهِ مَا لَمْ يَحْتَسِبْهُ. وَ أَتَوْتُهُ: بِمَعْنَى أَتَيْتُهُ.
- ١١.
١٢. المعجم الوسيط ص ٤٦٧: سَارَ - سَيْرًا: مَشَى ... وَ - الشَّيْءَ وَ بِهِ: جَعَلَهُ يَسِيرًا؛ أَسَارَهُ: جَعَلَهُ يَسِيرًا؛ سَيَّرَهُ: أَسَارَهُ.
١٣. كتاب العين ؛ ج ٥ ؛ ص ٢٠١: ذَاقَ يَذُوقُ ذَوْقًا وَ مَذَاقَةً وَ مَذَاقًا وَ ذَوَاقًا. وَ ذَوَاقُهُ وَ مَذَاقُهُ طَيِّبٌ أَيْ طَعْمُهُ. وَ ذُقْتُ فُلَانًا وَ ذُقْتُ مَا عِنْدَهُ، وَ مَا نَزَلَ بِكَ مَكْرُوهٌ فَقَدْ ذُقْتَهُ، وَ قَالَ اللَّهُ - عَزَّ وَ جَلَّ -: ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ وَ فِي الْحَدِيثِ: إِنَّ اللَّهَ لَا يَحِبُّ الذَّوَّاقِينَ وَ الذَّوَّاقَاتِ. أَي كَلِمًا تَزُوجَا كَرَاهَا وَ مَدَا أَعْيُنَهُمَا إِلَى غَيْرِهِمَا.
١٤. المحيط في اللغة ؛ ج ٧ ؛ ص ١٧٤: رَجَوُ: الرَّجَاءُ - مَمْدُودٌ - نَقِيضُ الْيَأْسِ ١٤، رَجَا يَرْجُو.
١٥. كتاب العين ؛ ج ٦ ؛ ص ١٧٦: رَجَا يَرْجُو رَجَاءً.
١٦. كتاب العين، ج ٣، ص: ٢٦٧
١٧. حَصَاهُ - حَصَوًا: مَنْعَهُ؛ حَصَاهُ - حَصِيًّا: ضَرَبَهُ بِالْحَصِيِّ (سَنَكْرِيزِهِ)؛ أَحْصَى الشَّيْءَ: عَرَفَ قَدْرَهُ. وَ يُقَالُ: أَحْصَى الْكِتَابَ: حَفِظَهُ. الْوَسِيطُ ص ١٨٠.
١٨. أَحْصَى الشَّيْءَ: عَرَفَ قَدْرَهُ. وَ يُقَالُ: أَحْصَى الْكِتَابَ: حَفِظَهُ. الْوَسِيطُ ص ١٨٠.

-
١٩. كتاب العين ؛ ج ٥ ؛ ص ٢٠١: ذَاقَ يَذُوقُ ذَوْقًا وَ مَذَاقًا وَ ذَوَاقًا. وَ ذَوَاقُهُ وَ مَذَاقُهُ طَيِّبٌ أَى طَعْمُهُ. وَ ذُقْتُ فُلَانًا وَ ذُقْتُ مَا عِنْدَهُ، وَ مَا نَزَلَ بِكَ مَكْرُوهٌ فَقَدْ ذُقْتَهُ، وَ قَالَ اللَّهُ - عَزَّ وَ جَلَّ -: ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ وَ فِي الْحَدِيثِ: إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الذَّوَاقِينَ وَ الذَّوَاقَاتِ. أَى كَلِمًا تَزُوجَا كَرِهًا وَ مَدَا أَعْيُنَهُمَا إِلَى غَيْرِهِمَا.
٢٠. جمهرة اللغة ؛ ج ٢ ؛ ص ٦٩٥
- نَذَرَ يَنْذُرُ وَ يَنْذِرُ نَذْرًا فَهُوَ نَاذِرٌ، وَ أَنْذَرَ إِنْذَارًا مِنَ الْإِبْلَاحِ وَ الْإِعْذَارِ. ٢٠